

Prof. Dr. Hasan Bacanlı

---

3. BASKI

**DUYUŞSAL
DAVRANIŞ
EĞİTİMİ**

ANKARA, MAYIS 2006

Nobel Yayın No: 127
Eğitim Yayınları Dizisi: 10

ISBN 975-591-105-7

© 1. Basım, 1999
© 2. Basım, Kasım 2005
© 3. Basım, Mayıs 2006

DUYUŞSAL DAVRANIŞ EĞİTİMİ
Prof. Dr. Hasan Bacanlı

© Copyright 2006, NOBEL YAYIN DAĞITIM

Bu kitabın bütün hakları Nobel Yayın Dağıtım Ltd. Şti'ne aittir.
Yayınevinin yazılı izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının
elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltılması ve dağıtımı yapılamaz

SERTİFİKA NO 1005-06-001822

Sayfa Tasarım
Mürüvat Durna

Kapak Tasarım
Mehtap Bayraktar Yürümez
dizgi@nobelyayin.com

Baskı ve Cilt
Nobel Basımevi
+90 312 256 97 62
SERTİFİKA NO 1005-06-001822

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI

Bacanlı, Hasan

Duyuşsal Davranış Eğitimi / Prof. Dr. Hasan Bacanlı
3. Baskı, XVI+228 s, 135x215 mm
Kaynaklar var ve Dizin var
ISBN 975-591-105-7

1. Duyuşsal Davranış, 2. Duyuşsal Davranış Eğitimi

Merkez Şube
Adakale Sokak 18/A 06420 Yenişehir - Ankara Telefon: +90 312 435 61 31 (pbx) Belgeç: +90 312 434 48 32
Web: <http://www.nobelyayin.com> - E-mail: nobel@nobelyayin.com

İstanbul Şube
Malla Fenari Sokak No: 8 Çağaloğlu - İstanbul Telefon: +90 212 511 61 44 Belgeç: +90 212 511 61 49
E-mail: istanbul@nobelyayin.com

İzmir Şube
858 Sokak No: 9-G Konak - İzmir Telefon: +90 232 441 13 55 Belgeç: +90 232 489 97 79
E-mail: izmir@nobelyayin.com

OKULDIŐI

*Bakin Őimdi Şu sayacağım Őeylerin
Okulu yok.
Gökyüzünde rasgele bir bulut parçası için,
Körü körüne tutkunluğun,
Ağacın birine durup dururken abayı yakmanın,
Sigara içmekten,
Kibrit çakmaktan alacağın keyfin,
Okulu yok.
Yaz gecelerinde circır böceklerini
Dinlemeyi bilmenin de okulu yok.
Okulu yok ekmeği peyniri domatesi
Küçümsememenin,
Sözün sazın oyanın yazmanın
Halisini seçmenin.
Daha buna benzer nice
Nice Őeyin okulu yok.
AŞkın, inancın, insanlığın okulu yok.
Ama dilerseniz, hepsini öğrenebilirsiniz.
Biraz çaba,
Yeter.*

Sabahattin Kudret Aksal

MEÇHUL ÖĞRENCİ ANITI

*Buraya bakın, burada, bu kara mermerin altında
Bir teneffüs daha yaşasaydı
Tabiatın tahtaya kalkacak bir çocuk gömülüdür
Devlet dersinde öldürülmüştür*

*Devletin ve tabiatın ortak ve yanlış sorusu şuydu:
Maveraünnehir nereye dökülür?
En arka sırada bir parmağın tek ve doğru karşılığı:
Solgun bir halk çocukları ayaklanmasının kalbine! dir*

*Bir ölümü de bastırmak için boynuna mekik oyalı mor
Bir yazma bağlayan eski eskici babası yazmıştır:
Yani ki onu oyuncakları olduğuna inandırmıştım*

*O günden böyle asker kaputu giyip gizli bir geyik
Yavrusunu emziren gece çamaşırcısı anası yazdırmıştır:
Ah ki oğlumun emeğini eline verdiler*

*Arkadaşları zakkumlarla örmüşlerdir şu şiiri:
Aldırma 128! İntiharın parasız yatılı küçük zabıt okullarında
Her çocuğun kalbinde kendinden daha büyük bir çocuk vardır
Bütün sınıf sana çocuk bayramlarında zarfsız kuşlar gönderecek.*

*Ece Ayhan
(1970)*

NE İÇİN YAŞADIM ?

Basit ama son derece güçlü, üç tutku yaşamını yönlendirdi: sevgi özlemi, bilgi arayışı ve insanlığın ızdırabına karşı dayanılmaz merhamet. Bu üç tutku, büyük rüzgarlar gibi, beni oradan oraya, bir yol boyunca, derin keder okyanusunun üzerinde, umutsuzluğun sınırlarına kadar savurdu.

Aşkı aradım, çünkü öncelikle, coşkuyu getirir – bu coşku öyle büyüktür ki, sık sık bu sevincin birkaç saati için yaşamımın tüm kalan kısmını feda edebilirdim. Onu aradım, çünkü sonra, yalnızlığı giderir – titreyen bilincin erişilmez soğuk ve yaşamsız derinlikleri dünyanın kenarlarından incelediği o korkunç yalnızlığı. Onu aradım, çünkü son olarak, aşkın birliğinde, mistik bir minyatürde, ermişlerin ve şairlerin hayal ettiği cennetin bir biçimini gördüm. Bu aradığımdı ve insan yaşamı için fazla iyi görünse de, – sonunda – bulduğum buydu.

Aynı tutkuyla, bilgiyi aradım. İnsanların kalplerini anlamış olmayı istedim. Yıldızların niye parladığını bilmek istedim. Ve sayıların dalgaları akıntıların üstünde tuttuğu Pisagoryen gücü kavramaya çalıştım. Bunu biraz başardım, ama çok değil.

Aşk ve bilgi, mümkün oldukları kadar, göğe yükselttiler. Ama her zaman beni merhamet yere döndürdü. Acı çığıllıklarının yankıları kalbimde yansdı. Açlık çeken çocuklar, zalimlerin eziyet ettiği kurbanlar, çocukları için nefret edilen bir yük haline gelen çaresiz yaşlı insanlar ve tüm yalnızlık, sefalet ve acıların dünyası insan hayatının olması gerektiği şeyle alay ediyordu. Kötülüğü hafifletmeyi arzuladım, ama yapamadım, ben de acı çektim.

Bu benim yaşamım oldu. Ben onu yaşamaya değer buldum ve eğer bana bir şans daha verilirse, onu memnuniyetle tekrar yaşarım.

Bertrand Russell

ÖNSÖZ

Bu çalışmada, öncelikle duyuş, eğitim ve duyuşsal eğitim konuları ele alınmış ve belli başlı duyuşsal eğitim yaklaşımları gözden geçirilmiştir. Ayrıca, eğitim programları içerisinde duyuşun yeri ve içinde duyuşa yer vermek durumunda olan danışma, sosyal bilgiler ve sosyal beceri eğitimi gibi eğitim pratikleri ele alınmıştır. Son bölümde psikomotor davranışların ağırlıkta olduğu mesleki ve teknik eğitimde bile duyuşsal hedeflerin önemli bir yeri olduğunu göstermek amacıyla, bu konuda yapılan çalışmaların tanıtımına yer verilmiştir.

Birinci kısım, Dünya Bankası II. Endüstriyel Eğitimi Geliştirme Projesi çerçevesinde Ohio State Üniversitesi, Columbus, Ohio'da yazar tarafından hazırlanmış olan proje raporunun Türkçe çevirisidir. Ancak, ilgili proje raporunda bulunan "Ekler" kısmı çevrilmemiştir. Aynı zamanda bu kısım çalışmanın düşünsel ve tarihsel temelini oluşturmaktadır.

Düşünsel ve tarihsel temel in ardından, duyuşsal eğitim uygulaması için temel kural ve bilgilere yer verilmiştir. Bu bağlamda, bir eğitimin çeşitli aşamalarında duyuşsal eğitimin nasıl uygulanabileceği ele alınmıştır: hedef geliştirme, yöntem seçimi ve değerlendirme.

İkinci kısım Eğitimde hedeflerin belirlenmesine ve duyuşsal alanda geliştirilmiş olan taksonomilere ayrılmıştır. Önce eğitim hedefleri ile ilgili olarak geliştirilmiş olan çeşitli (bilişsel ve duyuşsal alanla ilgili) taksonomilerin tanıtımı yapılmaktadır. Daha sonra Bloom ve arkadaşları tarafında geliştirilmiş olan bilişsel ve duyuşsal alan taksonomileri ayrıca ele alınarak özet şeklinde verilmiş ve

bu alanlarda hedef geliştirmede kullanılabilecek fiil ve nesne örnekleri verilmiştir. Her ne kadar hedef geliştirmenin bu şekilde katı kurallara sokulması bu satırların yazarı tarafında doğru bulunmakta ise de, en azından başlangıç olarak ve en azından bu kadarı ile duyuşsal hedef geliştirilmesinin (bile) iyi olabileceği dūřuncesi ile bu kurallara yer verilmiştir. Bu tablolardan ipucu olarak yararlanılabilir, ama "illa ki..." anlayışına kapılmamak gerekir. Bu kısmın sonunda, Valett tarafından geliştirilen Geliřimsel duyuşsal eğitim programının kılavuzu bulunmaktadır. Bu kılavuz, çeşitli gelişim dönemlerinde bireyin yöneliminin yönü, birincil olarak nelerden etkilendiği, duyuşsal programın neleri içermesi gerektiği ve eğitimi sürecinde ağırlıklı olarak hangi işlemlerin kullanılabileceğini göstermesi aşıısından verilmiştir. Burada, çeşitli gelişim dönemlerinde aynı veya benzer eğitimlerin verilmesinin doğru olmayacağı ortaya konmaya çalışılmıştır.

Üçüncü kısım, öğretim yöntemlerini ele almaktadır. Duyuşsal öğretime özgü bir yöntem bulmak pek mümkün değildir. Çünkü, Martin ve Briggs'in (1986) de belirttiği gibi duyuşsal hedeflerle bilişsel hedefleri birbirlerinden ayırmak hem mümkün değil, hem de gereksizdir. Dolayısıyla, öğretim yöntemleri çeşitli alanlardaki davranışları az veya çok geliştirirler. Tabii ki bazı yöntemler duyuşsal alan ağırlıklı hedeflerin gerçekleşmelerini sağlamada daha etkilidir, bir diğerisi de daha çok bilişsel hedeflerin gerçekleştirilmesinde etkili olabilir. Bu kısımda Kindsvatter ve Ishler'in (1988) öğretim yöntemleri ile ilgili kural ve evreleri ve Joyce ve Weil'in (1986) öğretim yöntem ve teknikleri için geliştirdikleri aşamalar verilmiştir. Bu aşama ve evreler ayrıntılı olarak ele alınmamış olmakla birlikte, yöntemle ilgili gerekli bilgileri vermektedir. Bu evrelerin ardından, benlik farkındalığını geliştirmek için kullanıla-

bilecek yöntemler ve ilgili farkıdalık alanları verilmiştir. Sonunda, yöntemlerin hangi davranışlar için daha uygun olduğunu gösteren bir tablo eklenmiştir. Bu kısım, kısaca çeşitli öğretim yöntemlerinin evreler halinde tanıtmakta ve çeşitli davranışlar için uygun yöntem ve teknikleri belirtmektedir.

Ardından, duyuşsal eğitimin değerdendirilmesini ele alan kısım, Bloom, Hastings ve Madaus'un *Handbook of Formative and Summative Evaluation of Student Learning* (1971) eserinden çevrilmiştir. Her ne kadar özellikle tutumların ölçülmesi ile ilgili olarak bir takım eklemeler yapılabilirse de, duyuşsal davranışların değerdendirilmesinin zor olduğunu düşünenlere ilginç açılımlar sağlayabilecek durumdadır.

Çalışmanın son kısmında bazı duyuşsal eğitim programı örnekleri verilmiştir. Bu kısımda, eğer örnek program bir dizi etkinlikten oluşmakta ise, çeşitli evrelerinden veya kısımlarından örnekler vermeye çalışılmıştır. Bunların yanısıra, tekil örneklere ve etkinliklere de yer vermeye çalışılmıştır. Ancak, bunların "örnek" olduğu akıldan çıkarılmamalıdır.

Bu çalışma bir giriş niteliğindedir ve bir kapıyı aralama çabasının ürünüdür. Her türlü eleştiriye açıktır.

TEŞEKKÜR

Duyuşsal eğitim konusuna dikkatimi yöneltten

Doç.Dr. Servet Özdemir'e;

Bu alanda yurtdışında çalışma yapabilmeme fırsat sağlayan

Prof.Dr. Rasih Demirci'ye;

Duyuşsal eğitim dersini programlara alan

Doç.Dr. Ziya Selçuk ve Doç.Dr. Serdar Erkan'a;

Hedefler konusunda görüşlerini benimle paylaşan

Doç.Dr.H. İbrahim Yalın'a;

Metin konusundaki eliptirileri için
Yard.Doç.Dr. Bülent ztrk'e;
Destekleri için eşim Yrd. Doç. Dr. Feride Bacanlı'ya ve
oğlum Salih Safa'ya;
Basımı için Nobel Yayınevi sahibi Nevzat Argun'a
teşekkürü borç bilirim.

Doç. Dr. Hasan BACANLI

İKİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ

İkinci baskı beklenmeyen bir zamanda gerçekleştirilmek zorunda kaldı. Bu yüzden bazı eksikliklerin düzeltilmesine fırsat olmadı. Öncelikle bu yüzden okuyuculardan özür diliyorum.

Bu arada, sevinerek belirtmem gerekir ki, bu çalışmanın başladığı 1994 yılında bu konu ve kavram ABD'deki bilim adamları dahil, bir çok kişi tarafından "tuhaf" bulunmuştu. Geçen zaman içinde gerek dünyada, gerekse ülkemizde duyuşsal eğitim çalışmalarının çoğaldığını görmek sevindirici. Bu çalışmanın birinci amacı bu idi ve büyük ölçüde gerçekleşti. İkinci amacı ise, bu uygulamalara bilimsel ve kuramsal bir arka plan kazandırmak idi. Bu amaç için biraz daha uğraşmak gerektiği anlaşılıyor.

Kitapla ilgili görüş ve önerilerini dile getiren herkese teşekkür ediyorum. Henüz onların istediği gibi olmadığını biliyorum, ama şimdilik elimden gelen buydu.

Yararlı olması dileğiyle...

Ekim 2005

Prof. Dr. Hasan BACANLI

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
DUYUŞSAL EĞİTİM	1
<i>Eğitimin Geleceği, Geleceğin Eğitimi .....</i>	<i>3</i>
<i>Davranışların Sınıflandırılması.....</i>	<i>6</i>
<i>Duyuş ve Duyuşsal Eğitimin Tanımı .....</i>	<i>7</i>
<i>Eğitim Programında Duyuş .....</i>	<i>12</i>
<i>Eğitimde Duyuşsal Hedeflerin İhmal Edilmesinin Nedenleri ..</i>	<i>13</i>
<i>Müfredat ve Türleri .....</i>	<i>18</i>
<i>Duyuşsal Alan İçin Eğitim Yaklaşımları .....</i>	<i>20</i>
Hümanist eğitim	23
Bütüncü eğitim	28
Ahlâk eğitimi	31
Değer eğitimi	33
<i>Okullarda Duyuşsal Eğitim.....</i>	<i>47</i>
Sosyal Bilgiler	47
Danışma	49
Sosyal Beceri Eğitimi	54
<i>Mesleki ve Teknik Eğitimde Duyuşsal Eğitim .....</i>	<i>55</i>
EĞİTİM HEDEFLERİ VE DUYUŞSAL HEDEFLER	65
<i>Eğitimde Hedef Belirleme.....</i>	<i>67</i>
<i>Eğitim Hedefleri Sınıflamaları .....</i>	<i>71</i>
Bilişsel alan taksonomileri.....	74
Duyuşsal alan taksonomileri	87
Sonuç	95
<i>Eğitim Hedeflerinin İşlevselleştirilmesi .....</i>	<i>117</i>
<i>Biliş, Duyuş ve Beceri Bağlamında Eğitim.....</i>	<i>129</i>
Biliş	131
Duyuş	236
Psikomotor davranış	141
Sonuç	142

DUYUŞSAL EĞİTİM YÖNTEMLERİ.....	151
<i>Etkili Öğretimin Dinamikleri.....</i>	<i>153</i>
<i>Bazı Öğretim Yöntemlerinin Evreleri.....</i>	<i>160</i>
<i>Rol Oynamanın evreleri.....</i>	<i>160</i>
<i>Rol Oynama Oturumunun Muhtemel Konuları.....</i>	<i>161</i>
<i>Atılganlık eğitimi modelinin evreleri.....</i>	<i>163</i>
DUYUŞSAL EĞİTİMİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	167
DUYUŞSAL ÜRÜNLERİ DEĞERLENDİRME YÖNTEMLERİ....	169
Görüşme tarifi.....	170
Açık-uçlu soru.....	174
Kapalı uçlu soru listesi.....	177
Duygusal Anlam tekniği.....	187
Projektif teknikler.....	189
Özet.....	192
ÖRNEK DERS PROGRAMLARI.....	195
<i>Duyuşsal Eğitim Programları.....</i>	<i>197</i>
<i>Duyuşsal Öğrenme Etkinlikleri.....</i>	<i>205</i>
Akılcı-duygusal model.....	205
Sosyal ve kişisel beceriler.....	206
<i>Kendi Kendine Öğrenme Etkinlikleri.....</i>	<i>207</i>
<i>Yaşamım: Benliğin Farkında Olma.....</i>	<i>215</i>
KAYNAKLAR.....	219
İNDEKS.....	227

TABLolar LİSTESİ

<i>TABLO 1: Çeşitli Derslerin Duyuşsal Hedefleri</i>	22
<i>TABLO 2: Yarıküresel Tercihler</i>	29
<i>TABLO 3: Olgu Birliği Kartı Örneği</i>	35
<i>TABLO 4: Kanıt Kartı Örneği</i>	35
<i>TABLO 5: Değer Kağıdı Örneği</i>	39
<i>TABLO 6: Ders Konusuyla Değer Açıklama Örneği</i>	42
<i>TABLO 7: Çeşitli Değer Eğitimi Yaklaşımlarının Karşılaştırılması</i>	46
<i>TABLO 8: Danışma Stratejileri Ve Karşılık Gelen Danışan Karakteristikleri</i>	51
<i>TABLO 9: Duyuşsal Terimlerin Taksonomi İçindeki Yeri</i>	90
<i>TABLO 10: Eğitim Hedeflerinin İşlevselleştirilmesi</i>	117
<i>TABLO 11: Davranış Alanlarına Göre Bazı Öğretim Yöntemleri</i>	144
<i>TABLO 12: Öne Sürülen Modelin Bloom ve Arkadaşlarının Sınıflamaları İle Karşılaştırılması</i>	145
<i>TABLO 13: Gelişimsel Duyuşsal Eğitim Program Kılavuzu</i>	148
<i>TABLO 14: Benlik Farkındalığını Geliştirme Yöntemleri</i>	165
<i>TABLO 15: Öğretim Yöntemleri Seçimi Ve Karar Tablosu</i>	166
<i>TABLO 16: Çeşitli Duyuşsal Alanları Belirlemede Kullanılabilecek Bazı Sınıf-İçİ Teknikler</i>	193

ŐEKİLLER LİSTESİ

<i>ŐEKİL 1:</i> Gephart Ve Ingle Taksonomisi	92
<i>ŐEKİL 2:</i> Davranış Alanları Ve Bileőimleri	146
<i>ŐEKİL 3:</i> Altıgen Model	147

DUYUŞSAL EĞİTİM

Aklın sarayına, alışkanlığın bahçesinden girilir.

SPİNOZA

Eğitimcilerin en acil görevi gençlere doğru işler yaptıklarında haz almayı öğretmektir.

EFLATUN

EĞİTİMİN GELECEĞİ, GELECEĞİN EĞİTİMİ

Eğitim hem toplumlar, hem de bireyler içindir. Bugün, toplumlar çok hızlı bir şekilde değişmektedir. Bu yüzden, eğitimin işlevleri de hızlı bir şekilde değişmek zorundadır. Bilgi çağında, eğitim hala klasik rolünü oynamayı sürdüremez. Onu klasik elbiseleri içinde, klasik rolünü oynarken gören bilgi çağı çocukları gülmüşemekten kendilerini alamayacaklardır. Bugün, öğretmenlerinden daha bilgili olan çocuklar, başka türlü bir eğitim istemektedirler. Böylece, 21nci yüzyıl, aslında her şeyi bilen "yaşlı bilge adam" imajının yeni şeyler öğrenmeye her zaman açık olan "zeki çocuk" imajına dönüşme yıllarıdır.

Gelecekte eğitim için en azından üç seçenek vardır (Scanlon, 1975):

1. *Bireyselleştirilmiş öğretim*: Öğretim sürecinin her öğrencinin bireysel öğrenme ihtiyaç ve yeteneklerini karşılayabilecek şekilde kişiselleştirilmesi.

2. *İnsancillaştırılmış öğrenme*: Öğrenmeyi nasıl öğrenebileceği ve kullanabileceği ve kendisi ve çevresi üzerinde nasıl hakimiyet kazanabileceğinin, bilişsel bilgi işleme becerileri kadar kişilerarası iletişim ve değer açıklama becerilerinin öğretilmesi.

3. *Meslek eğitimi*: Öğrencileri doyurucu bir hayat ve mesleğe hazırlayabilmek için, onlara birinci elden iş yaşantısı sağlamak. Bu seçenek, mesleki eğitim ve mesleki gelişim programlarını da içermektedir.

Bilgi işlemin gelişimi eğitimi, öğretimi bireyselleştirmesi için zorlamaktadır. Bilgi veya malumat birçoktur, her yeredir ve bireyler kendileri için en yararlı olanı seçmek zorundadırlar. Herkesin farklı ihtiyaç ve yetenekleri vardır ve bu yüzden, herkes için

yararlı bilgi farklıdır. Bu nedenle, eğitim bireyselleşmek zorundadır; çünkü kimse ihtiyaç duymadığı ve duymayacağı şeyi öğrenmeye zorlanamaz.

İkinci olarak, okul bilgi verici işlevini gözden geçirmek zorundadır; bu işlevini insancillaştırmak zorundadır. En kolay, en hızlı ve en yararlı ve etkili şekilde nasıl öğrenilebileceğini öğretmeyi üstlenmelidir. Bu hedeflere ulaşmanın yolu da "Duyuşsal Eğitim"dir. Slogan-vari bir şekilde denebilir ki: "Bilgi çağında, okul bilgiyi değil, bilgiyi sevmeyi öğretmelidir." Modern toplumlarda bilgi birçok kaynak tarafından sağlanabildiği ve sürekli olarak değiştiği (yenilendiği) için, okullarda verilen bilgi, yarın kullanışsız (yararsız) ve modası geçmiş olacaktır. Ama, öğrencilere bilgi sevdirilecek olursa, öğrenciler yeni ve gerekli bilgiyi bulabilir ("Aşık maşuğunu bulur") ve bu bilgi gerektiğinde gene kendileri tarafından yenilenebilir. Ayrıca, bireyin gözardı edilmesi (deindividualization: anonimlik) sadece bilişsel hedefler gerektirirken, bireyselleşme hem bilişsel, hem de duyuşsal hedefler gerektirir.

Bunlara ek olarak, toplumsal durum da duyuşsal eğitimi gerektirmektedir. Bir değer eğitimcisi olan, Howard Kirschenbaum (1992), ABD'nin son kırk yılını değerlendirmiştir. Kirschenbaum'a göre, elliler ve seksenler geleneğe dönüş zamanı olmuştur. O yıllar boyunca eğmekten çok otoriterlik ağır basmıştır. Altmışlar ve yetmişler daha çok boyun eğicidir (itaatkardır). Elliler ve seksenlerde sarkaç bir yana savrulmuş, altmış ve yetmişlerde öbür yana gitmiştir. Bu eğilime uygun olarak, eğitimciler de öğrencileri topluma ve zamana hazırlanmaya yardım etmişlerdir. Onlar, elliler ve seksenlerde değerleri ve altmış ve yetmişlerde de eleştirci ve bağımsız düşünmeyi öğretmeye çalışmışlardır. En önemlisi, doksanlarda değerlerin ve geleneğin, ve dolayısıyla duyuşsal eğitimin yeniden canlanması söz konusudur.